

BUDAKALÁSZ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2016.

BUDAKALÁSZ
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	5	6. Mai példák	78
2. Budakalász bemutatása	8	7. Utcák, terek	86
3. Örökségünk	12	8. Hirdetések, reklámtáblák	92
4. Eltérő karakterű településrészek Budakalászon	16		
<i>Ófalu</i>			
<i>Luppa-sziget</i>			
<i>Szentistvántelep</i>			
<i>Volt lenfono és Témaforg területe</i>			
<i>Felső Klenity</i>			
<i>Prekoberdő</i>			
<i>Lakóházakkal folyamatosan beépülő területek</i>			
<i>Rekreációs területek</i>			
<i>Üdülőházas területek</i>			
<i>Kereskedelmi és raktározási terület</i>			
5. Építészeti útmutató	24		
<i>Magasság</i>			
<i>Tetőhajlásszög</i>			
<i>Tetőforma</i>			
<i>Telepítés</i>			
<i>Terepalakítás</i>			
<i>Színek</i>			
<i>Kerítések</i>			
<i>Kertek</i>			
<i>Tornácok, előtetők</i>			
<i>Ajtók, ablakok</i>			
<i>Példák homlokzatképzésre</i>			
<i>Részletek</i>			

BEVEZTÉS

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét a változatos utcák, terek, épületek sokasága adja, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép dallam is amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, régiek, újak, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élehetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével, és útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. , vezeti. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzá-
szólást és változtatást lehetővé tevő
kezdeményezés kíván lenni. Ahogy a
település története sem befejezett,
hanem folyamatosan továbbbíródik.
Ezért ha újabb szép ház születik, az
bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön
a könyvbe, ezáltal büszke lehessen rá
építtetője, tervezője, kivitelezője és a
település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolat-
ban van szomszédaival, településével.
Valódi gyümölcse pedig csak annak a
kapcsolatnak van, ahol a felek egymást
megismerik, szeretik és békében élnek
egymással. Igaz ez az emberi kapcso-
latoktól a zenén át, egészen épített
környezetünkig.

index

2.

3.

BUDAKALÁSZ BEMUTATÁSA

Turi Attila főépítész írása

Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne – idézzük egyetértően Tamási Áron híres mondatát. Igen, mindannyian egy otthont, világunk közepét szeretnénk megtalálni, megvalósítani, kialakítani, ami nem csak megvéd a természettől, biztosítja a lakhatást, de több ennél, belső harmóniánk, életünk színtere, védett, saját világunk. Mi hát ez az otthon? A négy fal csupán, vagy a kert, a kerítéssel határolt telek? De az utcát, a városrészt is „mi utcáknak, mi városunknak” nevezzük, mert a közösségben lehet lakni, a lakhatás feltételez egy csoportot, így kulturális közösséget, melyben egészséges arányban keverednek az igazodás és az egyéniség jegyei.

„...mert naponta megküzdünk a valóságban élő archetípus tapasztalásáért, mert nem lakni és fogyasztani jöttünk a földre, hanem élni. Mert az élet az emberek világossága..”

„Rálátás kell az építészetre. Az életünk nem „praktikus”. A természethez való viszonyunkat is megelőzi egy ősi állapot. Ez az ősi állapot az elhagyott „égi” város. Ezt keressük a természetben, testünk „templomában” erről álmodunk. Ide kéredzkedünk föl. Az emlékek, az analógiák, a hasonlóságok mögött romlatlan eredetünk és jövőnk képei állnak. Ezt kell az építészetnek megvalósítania körülöttünk.”

Makovecz Imre

Amikor otthonunkat kialakítjuk, praktikus, és legalább annyira fontos lelki igényeinknek teremtünk keretet, utóbbiaknak kifejező formát. A forma tartalma pedig a harmónia, a belső rend, melyet képesek vagyunk a bennünk élő archetípusok segítségével érzékelni. De ez az őskép helyhez is kötődik. Köze van a hely szelleméhez, hangulatához, része egy nagyobb egésznek: tájegységnek, földrajzi helynek, esetünkben a Kárpát- vagy Pannon-medencének.

Ahhoz, hogy otthon legyünk nem elég saját házunkat, kertünket otthonunkra figyelmet szentelnünk, mert – más lépésekben –, más gesztusokkal –ezt várjuk el a település közösségének életterétől is. Azt szeretnénk, hogy az utcákon járva érezzük azt a sajátos ízt, módit,

mely csak a miénk, mely csak itt van, egyszeri és megismételhetetlen, állandó változásában is kifejezi azt a sajátos maradandót, mely csak itt jöhetett létre. Ez a helyidentitás alapvető és fontos része életünknek, ezt óvjuk és ezért ha változtatunk környezetünkön igényeinket igyekezzünk összhangba hozni a közösséget megtartásához nélkülözhetetlen helyidentitással. Annak érdekében, hogy mind a megalapozott történeti múlttal, kultúrával rendelkező közösség és az építettői igények összhangba kerüljenek javasoljuk, hogy vegye figyelembe a következőket építési, környezetalakítási szándékának kifejtése közben:

- telekválasztás előtt tájékozódjon a terület sajátos tulajdonságairól (széljárás, benapozás, szabályozás, fejlesztési kilátások)
- Ház csak természeti környezetben létezik, az épülethez a telekhasználat és növényzet is tartozik
- Budakalászon a lakó épületek anyaghasználatánál, színezésénél a természet, környezet adottságai a mértékadók: természetes anyagok használata elvárt (világos kő, égetett téglá, vakolat, fa burkolat, égetett agyagcserép természetes színekben)
- Budakalászon a lakóépület fő tömege égetett agyagcseréppel fedett magastető, min. 350-os hajlásszöggel, esetenként ennél alacsonyabb hajlásszögű mellé tömeg lezárással
- Budakalászon a lakóépület fala döntő többségében vakolt, a textura változatos (sima, rusztikus, kapart, stb), a szín a fehér természetes föld színnel tört árnyalata vagy természetes föld szín (nyers agyag, homok)
- Budakalászon a lakóépületek lábazata világos színű kő vagy természetes színű téglá, újabban természetes színű
- Budakalászon –mint máshol is- elődeink egyszerre voltak praktikusak és elegánsak. Egyszerű, tartós, természetes anyagokból építettek házat, de a közösség felé megmutatták a helyi szokáshoz illeszkedve saját arcukat

index

4.
5.

Budakalász a Dunakanyar déli kapuja, a Pilis-hegység lábánál, nyugaton egy félkör alakú hegykoszorúval, keleten a Dunával határolt területen található. 15 km²-es területe változatos táj, meredek hegyoldalak, a beépített részen lankás dombok, éles patakmedrek tagolják, a keleti – volt Duna-meder – részen sík lapály. Két, szeszélyes vízjárású patak, a Majdán- és a Barát-patak gyűjti és szállítja a terület csapadékát a Dunába. A XX. század második felében kialakult bányatavak a talajvizekből nyerik vízutánpótlásukat, így vízszintjüket alapvetően a talajvizek, némi késleltetéssel a Duna vize is befolyásolja.

Kaláz a XIX. század elejétől kétnemzetiségű falu. A szerb családok a templom környékén halmazos jelleggel, a németek a főutca Buda felőli részén telepedtek meg. A szerbek a vidékünkön nagy hagyományokkal rendelkező szőlő- (és gyümölcs-) termesztést folytatták, meghonosítva az ún. balkáni típusú vörösbor-kultúrát. Sokuk foglalkozott kereskedelemmel. A svábok állattenyésztéssel és szántóföldi műveléssel foglalkoztak, és ők voltak a helyi mesterek (ács, kőműves, szabó, boltos, vendéglős, hentes és mészáros).

Az 1880-as évektől kezdve folytonos népességmozgás helyszíne volt a falu, ekkor érkeztek nagyobb számban az olasz kőfaragók a helyi bányába.

Az 1900-as évek elején jelent meg Kalászon néhány bolgár – jellegzetes zöldségtermelő kultúrát közvetítve –, és ez időben költöztek e fővároshoz közeli faluba a hivatalnokok, munkások az ország minden részéből, Trianon után pedig a Felvidékről és Erdélyből is. Az elemi népiskola (1902) mellett két állami kisdedővő (1902, 1908) is létesült. 1880-ban állították fel a postát, 1888-ban indult a gőzvasút Aquincumig, szerepe a XX. század elejére a fővárosba irányuló

áruszállításban (tej, gyümölcs) is jelentős lett. Villanyvilágítást kapott, a macskakővel kirakott út 1930-ban épült.

Jelentős társadalmi változást okozott 1946-ban a németek kitelepítése, a helyi sváb lakosság több mint kétharmadát, kb. 1100 főt telepítettek ki Németországba. Helyükre az ország minden részéből érkeztek az iparosodó fővárosban munkát keresők. A második iparosodási hullám a XX. század 60-70-es éveiben éri el Budakalászt, így a falura egyre jellemzőbb lesz az „alvóváros” jelleg. Az 1980-as évek végétől a fővárosi lét már nem volt vonzó, aki tehetett zöldövezetbe, agglomerációs környékre települt. Így elsőként nagyszámú értelmiségi költözött ez időszakban Budakalászsra. Munkájuk egyértelműen a fővároshoz köti őket, iskolai végzettségük az átlagot jóval meghaladó. A betelepülési folyamat napjainkig sem fejeződött be, a városi polgárság évente cca. 300 fővel gyarapodik.

ÖRÖKSÉGÜNK

Budakalász természeti adottságai, történelmének sokszínűsége, különböző nemzetiségű lakóinak együtt élése adja azt az identitást, ami épületei, közterületei szintjén is kifejeződik.

A Kálvária-domb Budakalász központjában magasodik, melynek kiemelt szerepét 2011-ig a sváb lakosok által 1856-ban emelt három kő kereszt jelölte. A 2011-ben megindult feltárás során egy 11,5 méter széles és 2,5 méter hosszú, keleti tájolású, egyhajós középkori templom alapfalai kerültek felszínre. Az előkerült falak és épületdarabok tanúsága szerint az épület több építési periódus során nyerte el végleges formáját, mely a feltárás vezetője, Dr. Tomka Gábor régész szerint a 13. századra tehető. Szcuka Attila építész az ebből az időszakból származó, napjainkban is épen található hazai templomok jellemző arányrendszerét felhasználva alkotta meg távlati képeit és tömegvázlatait. Az így rekonstruált templom tekintélyes méreteit látva nem lehet kétségünk afelől, hogy a Kálvária-domb évszázadokon keresztül Budakalász szakrális központja volt, és remélhetőleg újra elnyeri méltó helyét a város lakóinak életében.

A Kálvária-domb alatt álló Szent Gábrriel arkangyal Szerb ortodox templom 1752-ben épült, az első, Szent György tiszteletére emelt, fából készült szerb templom helyett. A barokk stílusú templom műemléki védelem alatt áll, copf stílusú ikonosztáza 1905-ben készült, régi részletek felhasználásával. A legújabb vizsgálatok alapján valószínűsíthető, hogy az ikonok sorát a nagyhírű ikonfestő, Teodor Kracsun iskoláján belül működő, bolgár származású Toma Visanov festette.

A Barát-patak fut végig a város központjában található Polgármesteri Hivatal épülete mellett, mely kiváló példa a régi és az új együttélésének megvalósulására. Az 1900-as évek elején épült volt községháza épületének arányaira, jellemző, végigfutó téglaburkolatára válaszolva egészsíti ki, folytatja a mai kor anyagaival a felújított épületrész. A Petőfi tér kiszélesedésének vonalában, a Polgármesteri Hivatal épületének új bejáratával szemben, a kereszteződésben áll az a klasszicista kereszt, amit az egykor elbontott, fából készült szerb templom emlékére emeltek 1841-ben.

index

8.
9.
10.

A Szentendrei-sziget déli csücskénél, a szentendrei -Duna-ág ölelésében található a Luppa-sziget, melynek különleges atmoszféráját - ártéri mivolta miatt is - hordozzák az ott épült nyaralóházak. A modern építészet meghatározó alakja, Kozma Lajos építész által tervezett nyaraló 1936-ban épült, lapos-tetős, három-három beton pilléren emelkedő, négyzetes alaprajzú épület, mely példává vált a későbbi építkezésekkor a szigeten.

A Budai úton, az 1900-as évek elején épült hagyományos értékeket képviselő lakóház oromzati fa díszével, osztott ablakaival, meghatározó, mégis visszafogott színeivel kiemelkedik a környező épületek közül. Tömegének arányaival, harmonikus, egyszerű, mégis díszes megjelenésével megidézi Budakalász Ófalu részének hangulatát.

Budakalászon járva olyan különlegességekre bukkanhatunk, mint a Kereszt utcában álló, 1912-ben épült lakóház. Szimmetrikus tömegformálása, klasszicizáló stílusban épült utcai homlokzata, íves tornácképzése, jól megválasztott színezése védett értéket képvisel. Az épület hátsó tömege későbbi hozzáépítés eredménye.

index

- 11.
- 12.
- 13.
- 14.

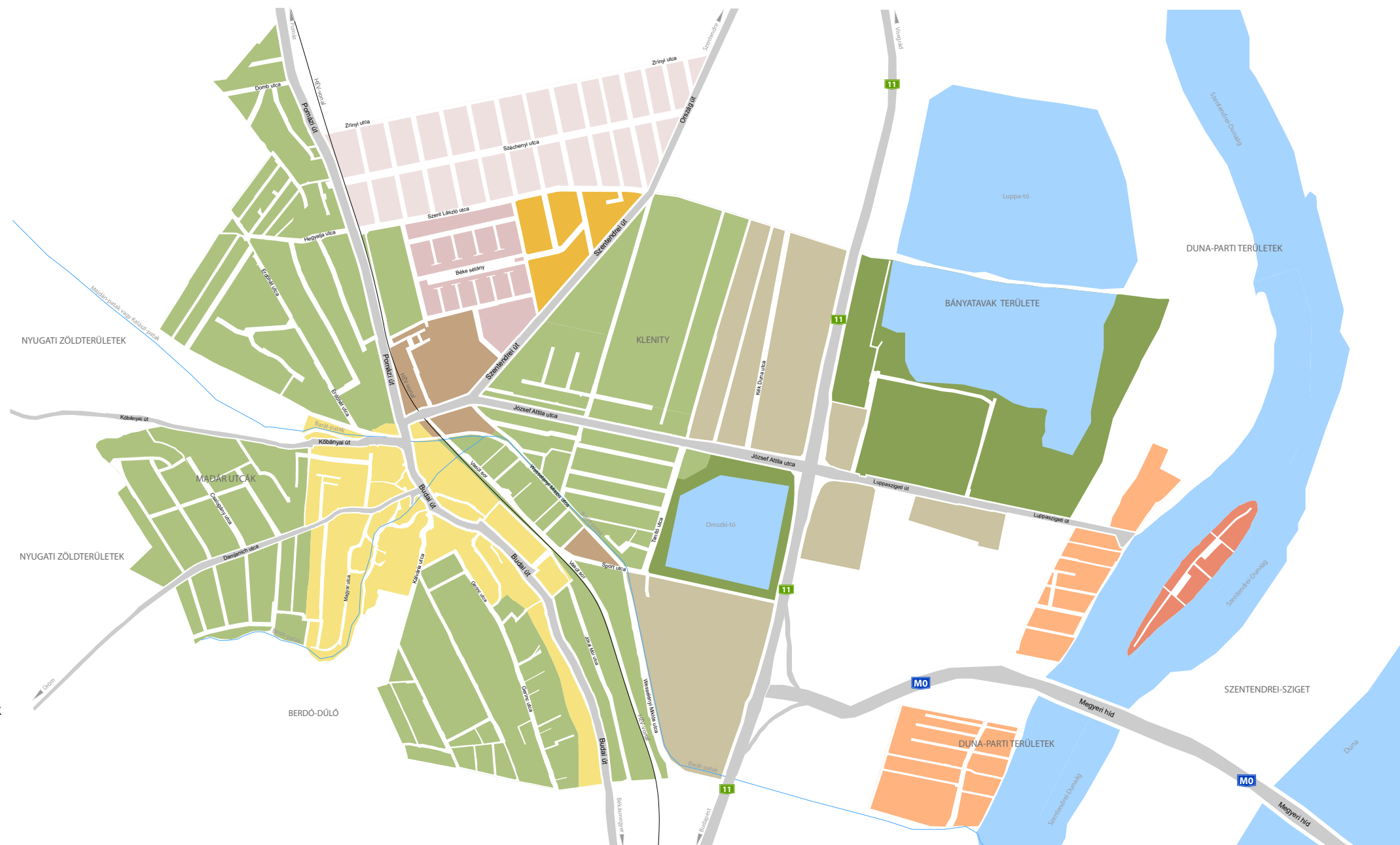
A Kós Károly Művelődési Ház és Könyvtár Budakalász kulturális életében kiemelt helyet foglal el. Az épület mai formájában az 1940-es években épült, az egykori Lenfonó Kultúrház Turi Attila főépítész tervei szerint átépítve, 1995-ben készült el. A Faluház- mint a közösség háza- Budakalász lakói által adományozott kőeket, címeres téglákat hordoz magában, párhuzamot állítva azzal, ahogyan az egyes emberek, akár a téglák, hogyan építik fel azt a közösséget, aminek szolgálatára ez a ház született. Az épület természetes anyaghasználata, kiválóan komponált tömege és arányai megfelelő példaként szolgálhatnak hasonló középületek építéséhez Budakalászon.

4

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK BUDAKALÁSZON

- Ófalu
- Lupa-sziget
- Szentistvántelep
- Szentistvántelep *
- Volt Lenfónó és Témaforg területei
- Felső Klenity
- Lakóházakkal folyamatosan beépülő területek
- Rekreációs területek
- Üdülőházas területek
- Kereskedelmi, raktározási területek

ÓFALU

Budakalász Ófalunak nevezett területe az eredeti településmag, mely a Kálvária-domb szoknyájaként falusias, helyenként zártabb beépítéssel kíséri végig a főutat. A valamikori Ófalu a Budai út – Damjanich utca találkozási környékén alakult ki, helyenként hangulatos girbe-gurba utcákkal, a patakot, mint természeti adottságot követve. A településfejlődés későbbi szakaszában a falusias beépítés déli irányba, illetve a mai HÉV és Barát-patak irányába indult, megtartva falusi jellegét. Itt találhatók az igazgatás, az oktatás legjelentősebb intézményei és a templomok. A beépítési mód ezeken a területeken jellemzően oldalhatáros, a terep adottságait is követve. A valamikori hosszú telkek utólagos utcamegnyitásokkal lerövidültek, és az így kialakult részeken az eredeti telepítési módtól eltérő, családi házas beépítés jött létre.

Elmondhatjuk tehát, hogy az Ófalu területe jellemzően sűrűn beépült terület, és erős építészeti hatásokkal bír. Egyértelmű cél az Ófalu védett területén a hagyományos kalászi utcakép megőrzése az eredeti építészeti elemek megtartásának támogatásával, új épületek építése, meglévők átépítése esetén azok továbbgondolásával, a folytonosság megőrzésével.

LUPPA-SZIGET

A Szentendrei –Duna-ágból kiemelkedő Luppa-sziget már az 1930-as években az üdülést szolgálta. A beépítés jellemzője – a rendszeres árvízre számítva – lábakra állított, egyszintes épületek sora, telekstruktúrájában szinte minden telek csatlakozik a Dunához. A megközelítés komppal, vagy saját csónakkal lehetséges. Az épületek – nyaraló funkciójuk miatt is – kevésbé szorosan helyezkednek el egymáshoz képest, építészeti szempontból viszont erős hatással bírnak. A jellemző beépítés oldalhatáros, de szabadon álló módon is elhelyezhetők a házak. A szigeten lakóépület nem létesíthető, kizárólag a üdülő, és az ehhez kapcsolódó kiszolgáló funkciók jelenhetnek meg.

Ezen a területen is a természetes anyagok alkalmazása az elfogadott, viszont ahogy a szigeten számos kiváló példa is mutatja, lapostetős épület is létesíthető.

index

15.

16.

17.

SZENTISTVÁNTELEG

A mai HÉV- átjárótól északra már tudatos településfejlesztés eredményeként alakult ki az 1920-30-as években a Szentistvánteleg területe, mely önálló tisztviselőtelepként jött létre. Korábban Pomázhoz tartozott, később vált csak Budakalász részévé, mára viszont teljesen integrálódott a településbe. A Szent László utcától északra három párhuzamos utca között lényegében kétféle tömbmélység alakult ki, jól lekövethetően az 1920-as és az 1930-as építési időszakot. Szentistvántelegen megfigyelhetők a tudatos várostervezésre jellemző szabályos utca- és telekszerkezetek. A beépítést követően szolid villák jelentek meg Szentistvántelegen, az utcasarkokon jellemzően nagyobb telkeken nagyobb házak is álltak. Ezek legszebb példái ma védett épületek. A beépítés oldalhatáros, jellemzően lazább, erős jellegzetességekkel.

SZENTISTVÁNTELEG *

Az 1960-70-es évek során típusházakkal beépült lakóterületen is megfigyelhető a tudatos településtervezés, az erősen jellemző építészeti karakter. Érdekes és meghatározó a Mályva utca és a Rózsa utca közötti, délen ikres, északon oldalhatáros beépítés, melyek közé egy hosszan elnyúló közpark ékelődött. Két-két teleksor között gépjárműmentes, gyalogos utak alakultak ki, autóval is zsákutcákon közelíthetők meg a házak, nincs átmenő forgalom. A déli és az északi oldalon is következetesen azonos telekméreteket találunk, a déli, ikres területen az épületek egyemeletes, magastetős, jellemző típust alkotnak.

VOLT LENFONÓ ÉS TEMA FORG TERÜLETE

Az 1923-ban Budakalászcra települt Buda-kalászi Textilművek Rt. fontos szerepet töltött be a település életében, megváltoztatta annak addig hagyományos életvezetését. Az ipari munkásság megjelent a településen, a mezőgazdaság háttérbe szorult. A gyárat a II. világháború után államosították, majd a privatizáció után az egységes termelés megszűnt, egyes épületek átalakultak, új funkciót kaptak, de számos épület, funkcionális hasznosítása nem történt meg még. Az 1930-as években kialakult, speciális ipari terület, melynek meglévő ipari és lakóépületei meghatározó építészeti karakterrel bírnak. A volt Lenfonó területe, és a József Attila utca túloldalán található üres terület a település központi részén, a Petőfi tértől nem messze helyezkedik el, így nagyon fontos ennek a településrésznek a későbbi megfelelő kialakítása. Ezeken a területeken a zöldparkok mellett lakások, szállásépületek, irodák, kulturális, oktatási, kereskedelmi funkciójú épületek kaphatnak helyet. Ide sorolható még a volt Temaforg területe, főépületének Sport utcai homlokzata városképileg védett.

FELSŐ KLENITY

A már jellemzően beépült Felső-Klenity jellegzetessége, hogy a szabályozási előírások szerint az utca felé eső épületrészek, a házak utca felé eső tömegei keskenyebbek, a hátsó részek viszont szélesebbek, magasabbak lehetnek. Így miközben megmarad a kisvárosi utcakép, a ami igényeknek megfelelő nagyobb családi házak is épülhetnek.

LAKÓHÁZAKKAL FOLYAMATOSAN BEÉPÜLŐ TERÜLETEK

Az 1960-as évektől jellemzően lakóházakkal fokozatosan beépült fejlesztési területek vegyes jelleget mutatnak, építészeti karakterük semlegesnek mondható. Legkorábban a Berdó területe épült be, ahol a zártkerti terület fokozatosan lakóterületté avanszált az elmúlt évtizedekben. Telekméretei helyenként a mai napig a zártkert jellegzetességeit mutatják, sok helyen viszont a mély tömbökben nyúlva-nyos telkek kialakításával jöttek létre

építési telkek. Erre a területre a szabadon álló beépítési mód jellemző kétszintes épületekkel. A Pomázi út jobb és bal oldalán, az Alsó-Klenity, illetve a Damjanich utca jobb és bal oldalán elhelyezkedő „madár utcák” területén többé-kevésbé tudatosan kialakított, szabályos utcákat és telkeket találunk szabadon álló vagy oldalhatáros beépítési móddal.

REKREÁCIÓS TERÜLETEK

Az Omszk-tó déli partján található Sportcsarnok, a füves, szabvány méretű focipálya, a homokos edzőpálya, a műfüves kispálya, a lăbteniszpálya és a kisméretű focipálya túlnyomó része a versenysportot szolgálja ki. Az újonnan épülő tó körüli futópálya a hobbi szinten sportolók számára is elérhető. Az Omszk-tó körüli büfék a pihenést, kikapcsolódást támogatják a tó körül. A Luppa-szigeti út északi oldalán található területen nyílt meg a Lupa strand, mely az nyári időszakban az idelátogatók örömet szolgálja. Az egységes szabályozás és koncepció alapján ez egy beépítendő terület, ahol iroda, oktatási, szállás, kiskereskedelmi vagy szolgáltató funkciójú épületek kerülhetnek elhelyezésre, szabadonálló beépítési móddal.

ÜDÜLŐHÁZAS TERÜLETEK

Az 1960-as évektől beépült terület a város Duna-parti, hétvégi üdülőházas területe. A terület jellemzője az apró telkek sűrű beépítettsége, építészeti- leg semleges hatású, vegyes terület. Az árvízről mentett oldalon üdülő, illetve ezt kiszolgáló funkciójú, míg a gát és a Duna közötti szakaszon horgásztanya, csónaktároló épület helyezhető el. A jellemző beépítési mód ezeken a területeken szabadon álló, bizonyos esetekben ikres.

KERESKEDELMI ÉS RAKTÁROZÁSI TERÜLETEK

A József Attila út északi oldalán elhelyezkedő terület ad otthont a kereskedelmi, termelési és raktározási tevékenységeknek. Az '90-es években az Omszktó északi, déli és keleti oldalán fekvő településrészen kereskedelmi terület létesült, melyre jellemző a földszintes, dobozszerű beépítés nagy parkoló felületekkel. Ezek az iparikereskedelmi területek egységes szabályozással épültek be, szabadonálló beépítési móddal. A Luppa-szigeti út déli oldalán található a Gyógynövénykutató Központ, melynek tevékenysége gyógyszeralapanyag- és készítménygyártás, növénytermesztés, növénynevelés, biotechnológiai kutatás. Területét országos természetvédelmi területté nyilvánították.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant.

A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkezezi borát.

BUDAKALÁSZ - ÓFALU

MAGASSÁG

Budakalász Ófalu településrészén a családi házak magassága közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Budakalász Ófalujának utcaképébe.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Budakalász Ófalu településrészén a családi házak tetőhajlásszöge azonos.

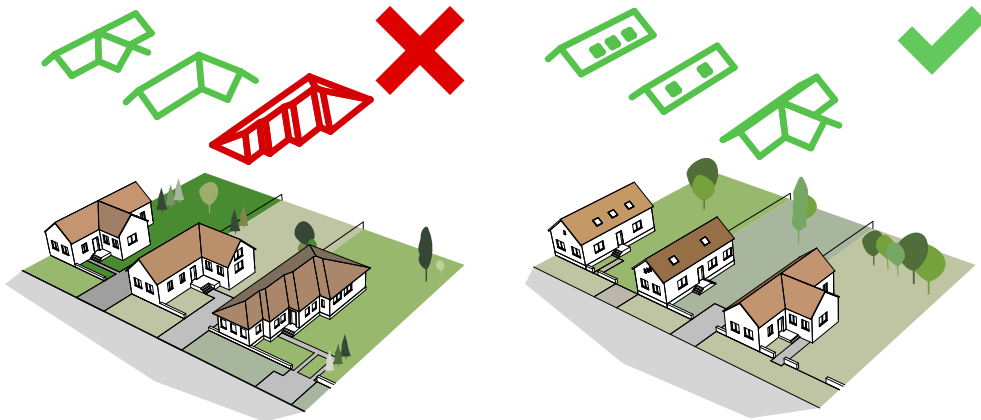
A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük mint környezetüknek. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Budakalász Ófalujának utcaképébe.

TETŐFORMA

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű.

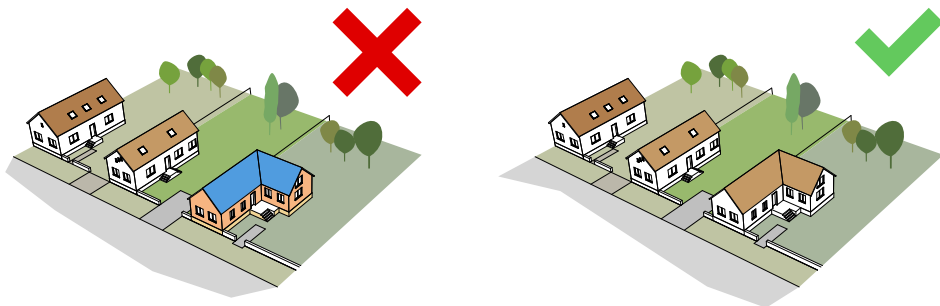
Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni.

A nyeregtetős házakból álló utcaképbe ne tördelt tetőformájú épület kerüljön hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

SZÍNEK

Budakalász Ófalu családi házainak színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag és színhasználat.

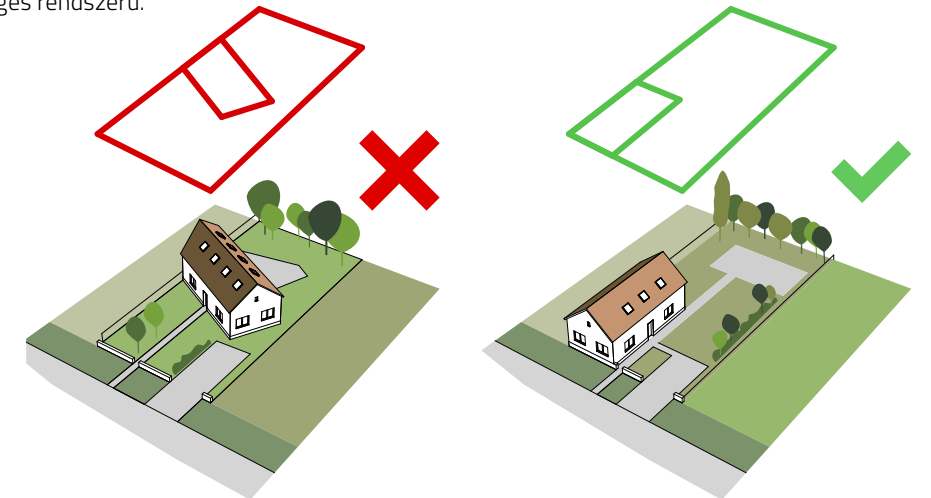
Az Ófaluiban a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok.

TELEPÍTÉS

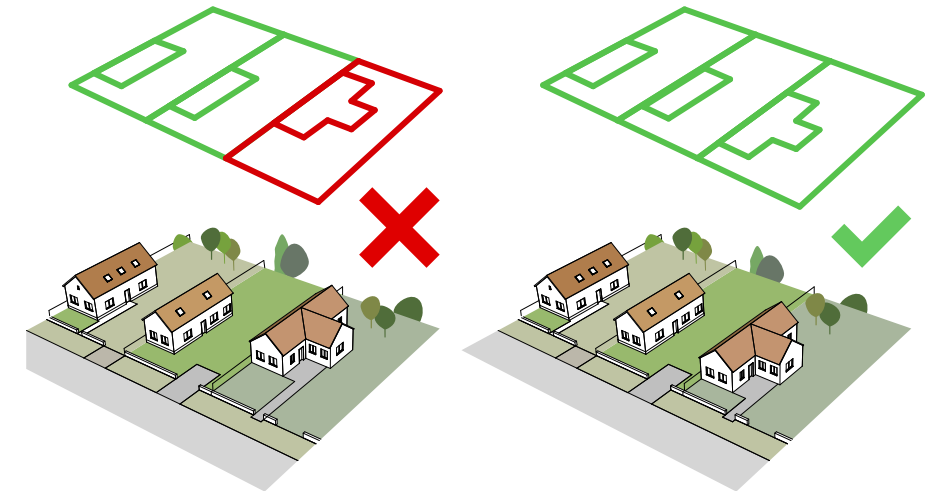
A történeti településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű.

A nem utcával merőlegesen telepített, indokolatlanul nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt.

Az Ófaluiban a családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

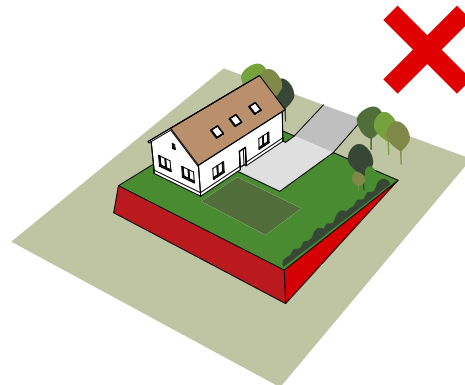
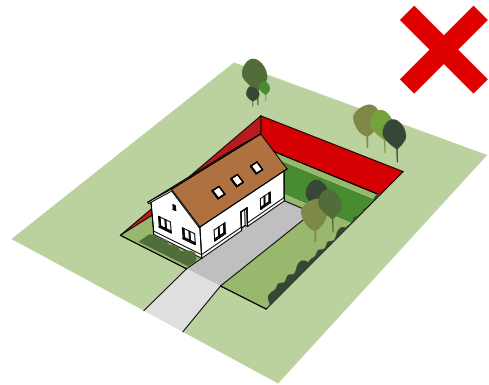

Az Ófaluiban az utcától azonos távolságra lévő épületek között nem elfogadható egy nagyobb mértékben hátrahúzott új családi ház építése.

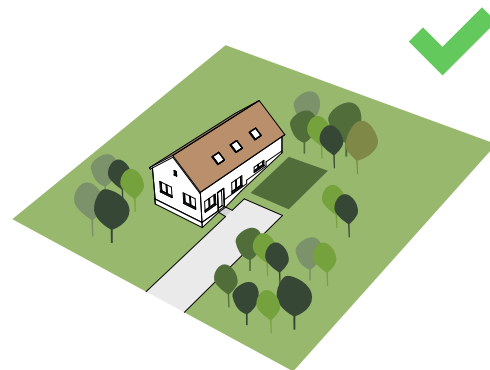
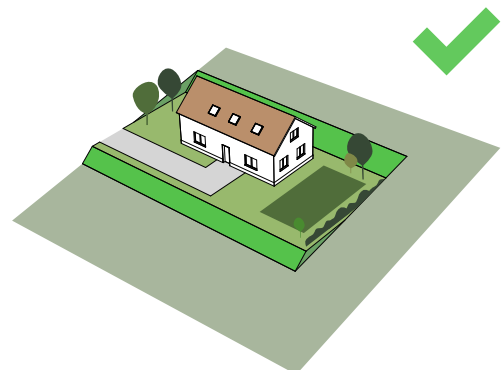
TEEREPALAKÍTÁS

Budakalász Ófalujának egy része dombos, ezért a családi házak építésénél lejtős telekre is lehet számítani.

A családi házak a terepre illesztésénél törekedni kell a lehető legkevesebb föld megmozgatására.

Nem elfogadható az épület földbevágása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem elfogadható továbbá az épület teljes kiemelése sem, így a ház egy feltűnő platóra kerül, kiemelkedik szomszédai közül.

Jó megoldás a terepalakításnál a családi ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Kiváló megoldás továbbá, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó, a földmunka minimális.

KERÍTÉS

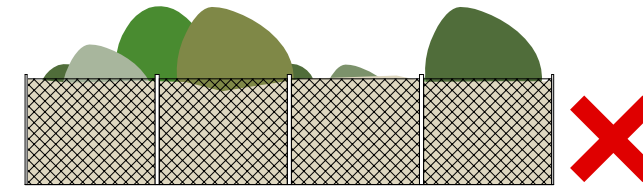
Budakalász Ófaluban az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak.

A kerítés elhagyása nem javasolt

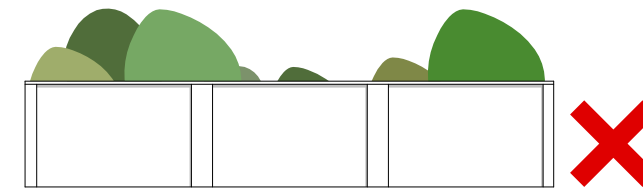
Teljesen áttört, pálcás kerítés

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-as áttört résszel

A falszerű áttörés mentes kerítések esetenként elfogadhatóak

BUDAKALÁSZ - LUPPA-SZIGET

MAGASSÁG

LUPPA-SZIGETEN A NYARALÓÉPÜLETEK MAGASSÁGA KÖZEL AZONOS.

A meglévő épületek közé épülő új nyaralóknak hasonló magassággal kell épülniük mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek a Luppa-szigetre.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Luppaszigeten a nyaralók nagy része lapostetős, ez adja a sziget különleges karakterét.

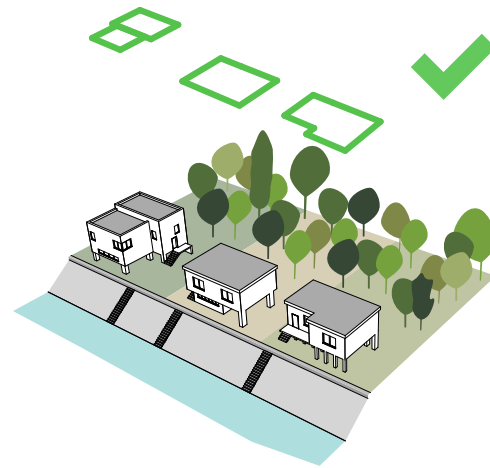

A meglévő épületek közé épülő új nyaralóknak ugyanolyan tetőhajlásszöggel kell épülniük mint környezetüknek. A magastető nem elfogadható ezen a területen.

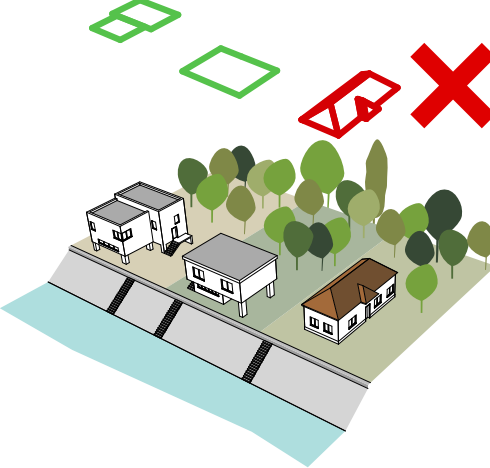
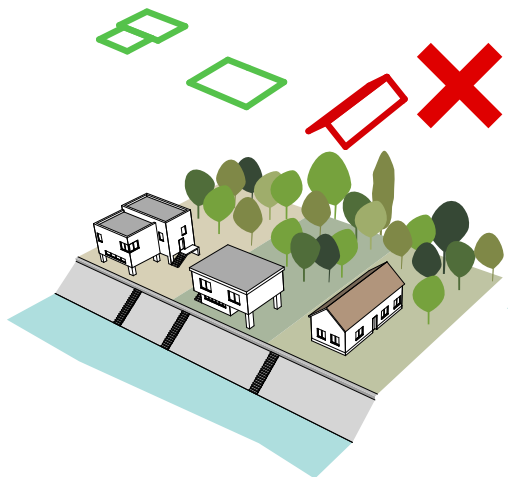
Lapostetős épületek építése a kívánatos ezek kifejezetten tükrözik a helyi arculatot.

TETŐFORMA

Luppa-szigeten lévő családi házak tetőformája lapostetős esetleg egyszerű nyeregtetős. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni.

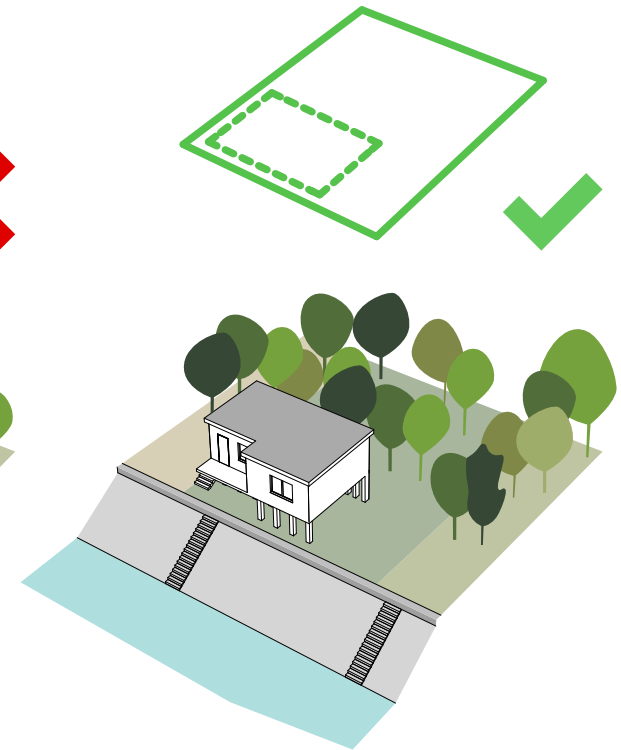
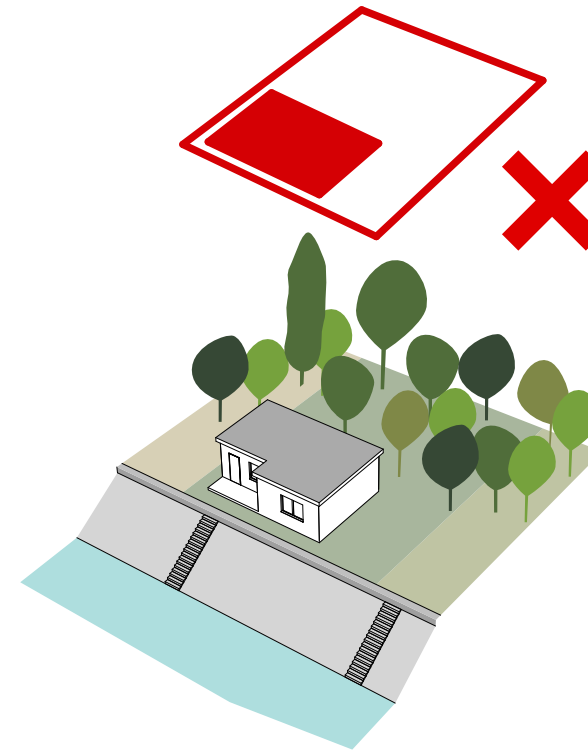
A luppa-szigeti nyaralók nagy része lapostetős épület. Az új nyaralóépületeknél kizárólag a lapostetős kialakítás az elfogadható.

Luppa-szigeten nem elfogadhatóak a magastetős, nyeregtetős, túltördelt nem illeszkedő tetőformájú új épületek.

TELEPÍTÉS

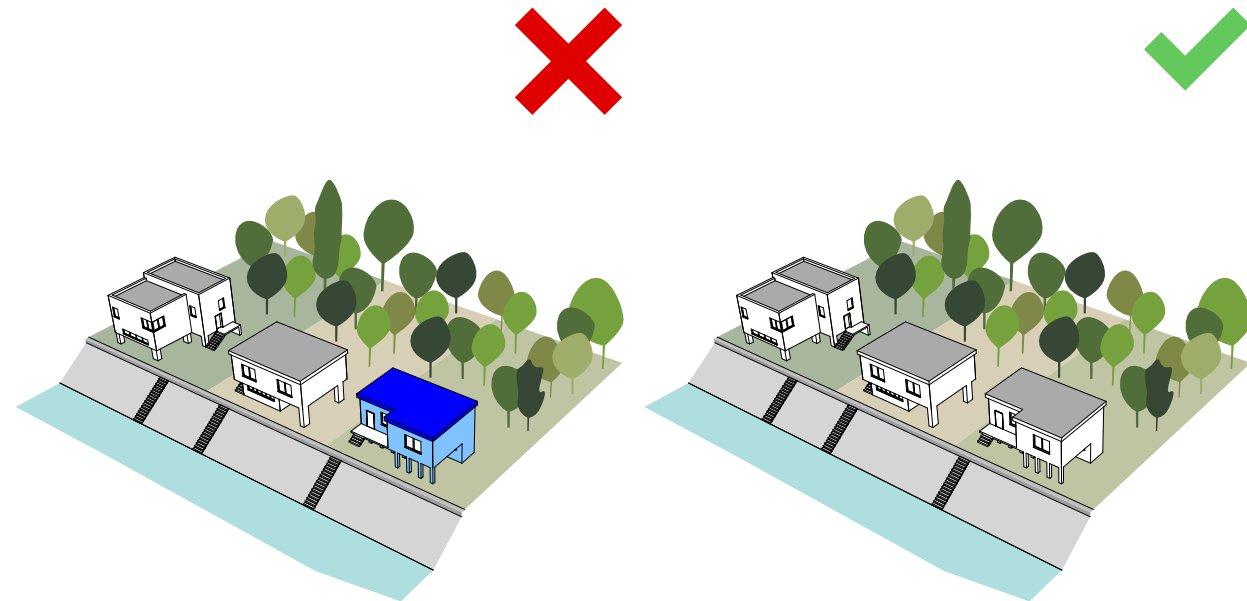
Luppa-szigeten a nyaralók az árvízveszély miatt állnak lábakon.

Luppa-szigeten az új nyaralók építésénél ajánlott az épület lábakra állítása. Az épületek földszintjén csak olyan funkciókat helyiségeket szabad elhelyezni amit nem károsít ha elönti a Duna.

SZÍNEK

A lappa-szigeti nyaralók színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag és színhasználat.

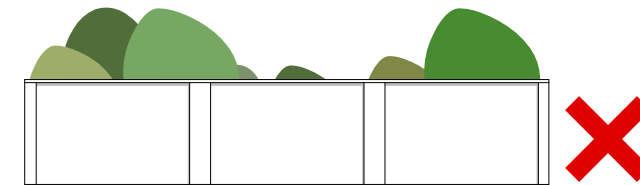
A Lappa-szigeten a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok.

KERÍTÉS

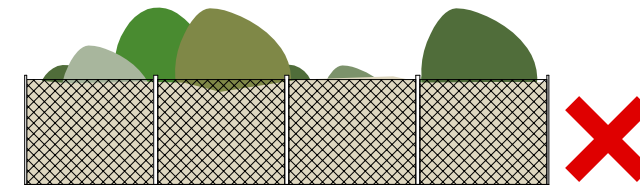
Budakalász Ófaluban az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak.

Oszlopos kerítés nem elfogadható.

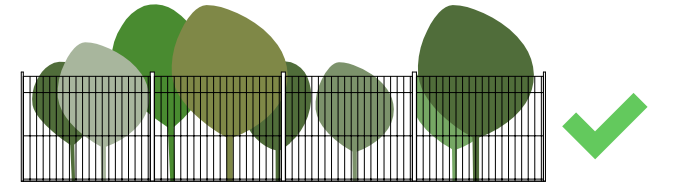
A falszerű áttörés mentes kerítések nem elfogadhatóak.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

Természetes határ, kerítés növényválasztásból

Teljesen áttört, pálcás kerítés.

BUDAKALÁSZ - SZENTISTVÁNTELEP

MAGASSÁG

Budakalász Szentistvántelegen a családi házak magassága közel azonos.

SZÍNEK

Budakalász Szentistvántelegen a házak tetőhajlásszöge közel azonos

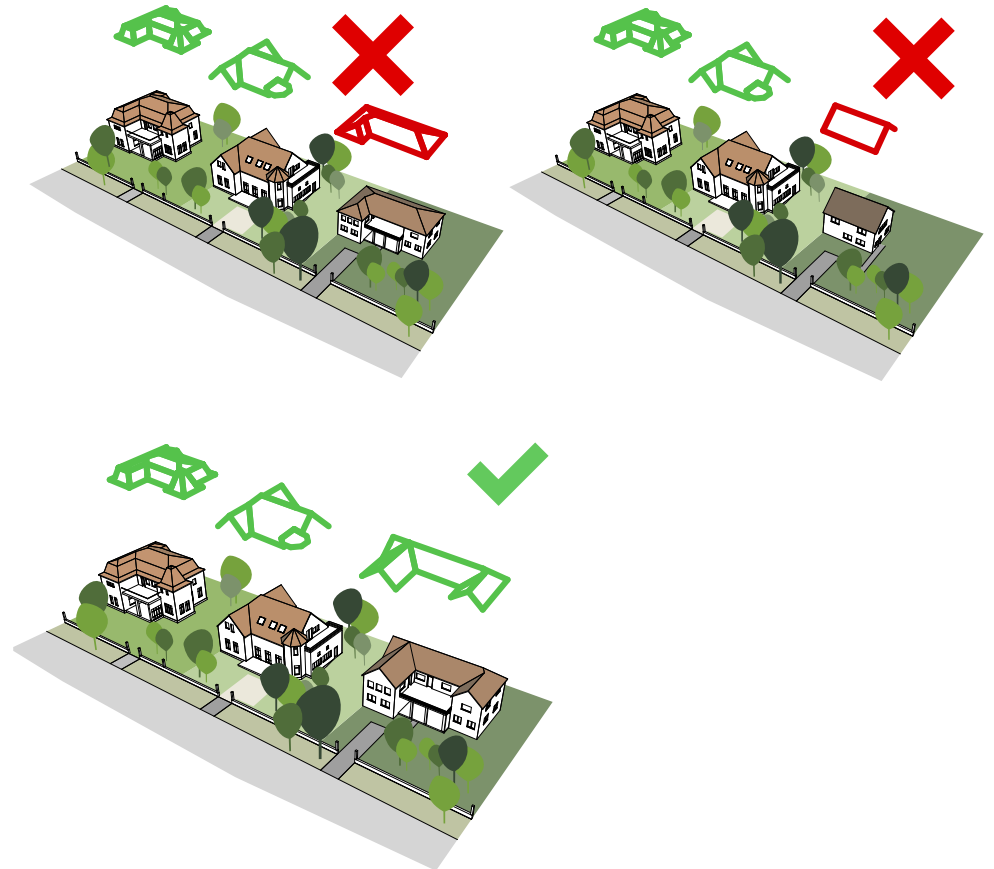
A meglévő épületek közé épülő új családi házaknak hasonló magassággal kell épülniük mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Szentistvántelegre.

A meglévő villák közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük mint ami környezetükben található. A túl lapos hajlásszög nem kívánatos, csak úgy mint a túl meredek tető.

TETŐFORMA

Budakalász Szentistvántelegen a sarkon álló régi családi házak tetőformája jellemzően változatos, a területnek meghatározó karaktere a zöld közül előbukkanó változatos tetőformák.

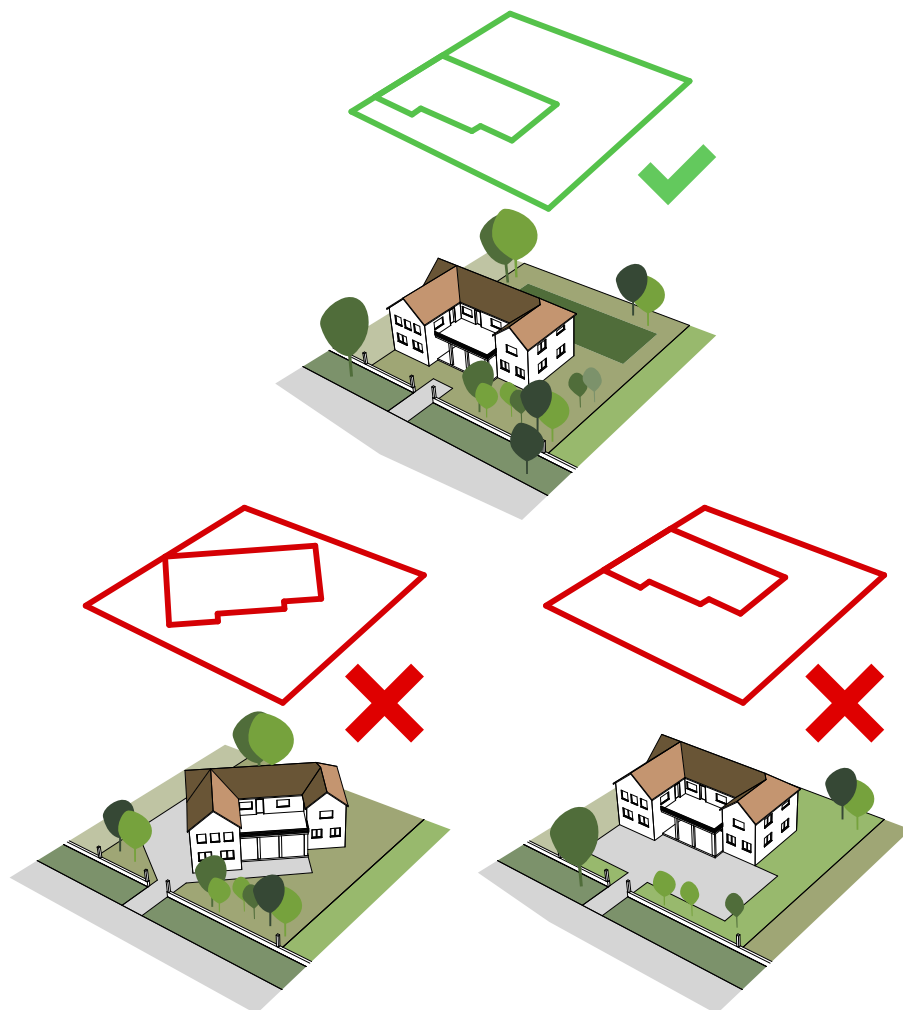
Az új épületnél nem elfogadható az egyszerű tetőforma, az oromfalak a tetőfelépítmények hiánya. Az egyszerű nyeregtetős tetőforma sem illeszkedik Szentistvántelegre.

Az új épületeknél törekedni kell a környezetben is látható tetőformákhoz hasonlatos tetőforma kialakítására, változatos felépítményekkel, oromfalakkal.

TELEPÍTÉS

Szentistvántelegen a családi házak telepítése oldalhatáronálló, a telken belüli elhelyezkedése, az utcára párhuzamos illetve merőleges rendszerű.

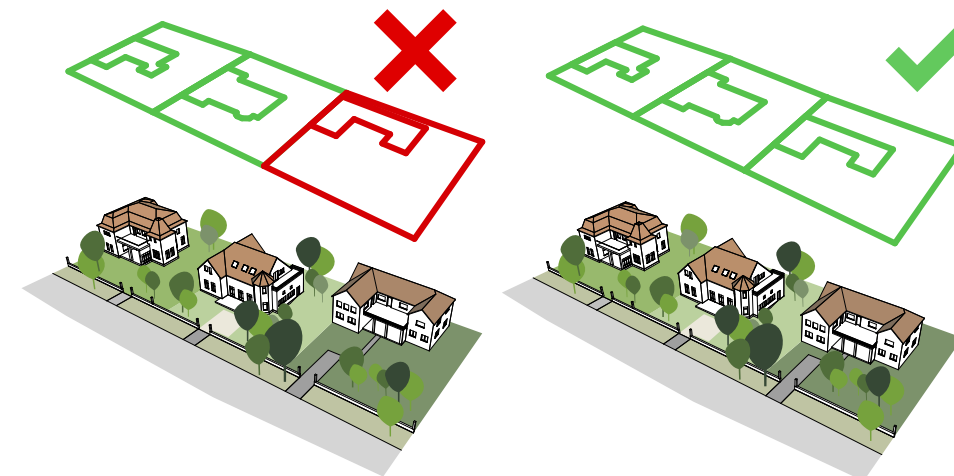
Budakalász Szentistvántelegen a családi házak telepítése akkor megfelelő ha az utcával, a telek utcafronti részével párhuzamos. Az épület a telek valamely részéhez közelebb épül meg, így marad hely egy védett kertrész kialakítására, vagy a telek elejében vagy hátuljában.

Szentistvántelegen nem elfogadható, ha egy ház az utca vonalától elforgatott rendszerbe van telepítve.

A telek közepére való telepítés és nagy burkolt felületek kialakítása nem ajánlott, így az épület körül nem marad hely a Szentistvántelegre jellemző kert létrehozására.

TELEPÍTÉS

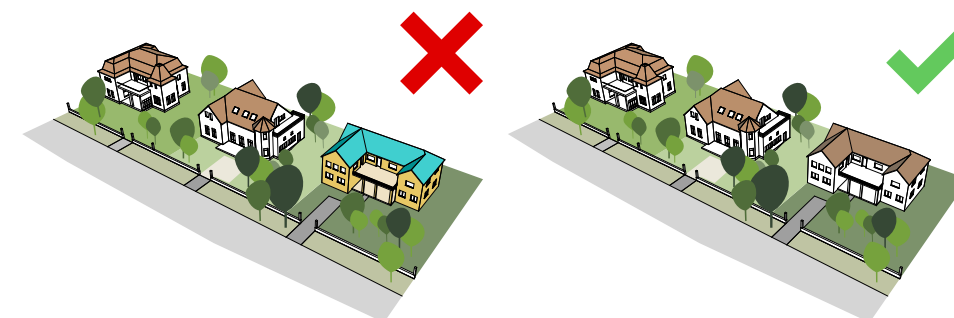
Budakalász Szentistvántelegen a családi házak az utcafronttól egyenlő távolságban vannak.

Budakalász Szentistvántelegen nem elfogadható, ha egy ház az utca vonalától mélyebbre van hátrahúzva mint a szomszédos épületek. Az újonnan épített családi házakat ugyanannyira kell visszahúzni az utca vonalától mint a szomszédos házakat.

SZÍNEK

A szentistvántelegi családi házak színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag és színhasználat.

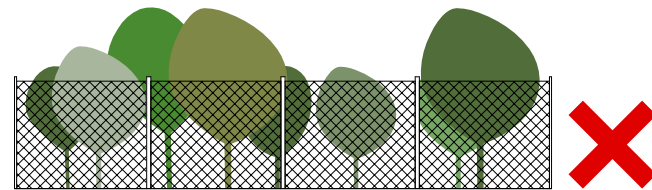
Szentistvántelegen a természetes anyagés színhasználat ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok.

KERÍTÉS

Budakalász Szentistántelegen az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak

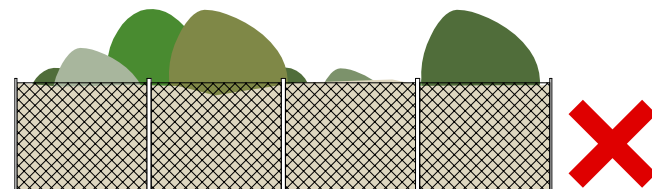
Természetes határ, kerítés növényválasztásból

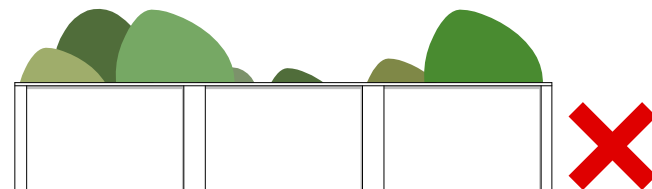
A Teljesen áttört, drótfonatos kerítés nem megfelelő

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-as áttört résszel

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő

A falszerű áttörés mentes kerítések esetenként elfogadhatóak

BUDAKALÁSZ - LAKÓHÁZAKKAL FOLYAMATOSAN BEÉPÜLŐ TERÜLET

MAGASSÁG

A lakóházakkal folyamatosan beépülő területeken a családi házak magassága közel azonos.

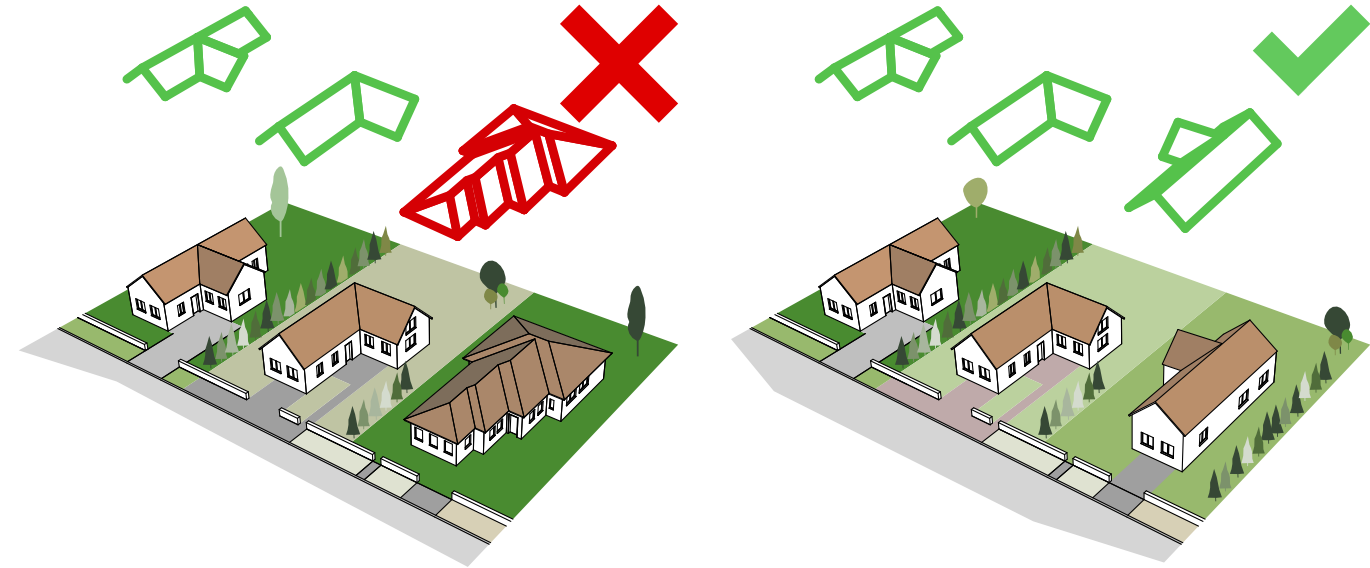

A meglévő épületek közé épülő új családi háznak hasonló magassággal kell épülniük mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek a lakóházakkal folyamatosan beépülő területekre.

TETŐFORMA

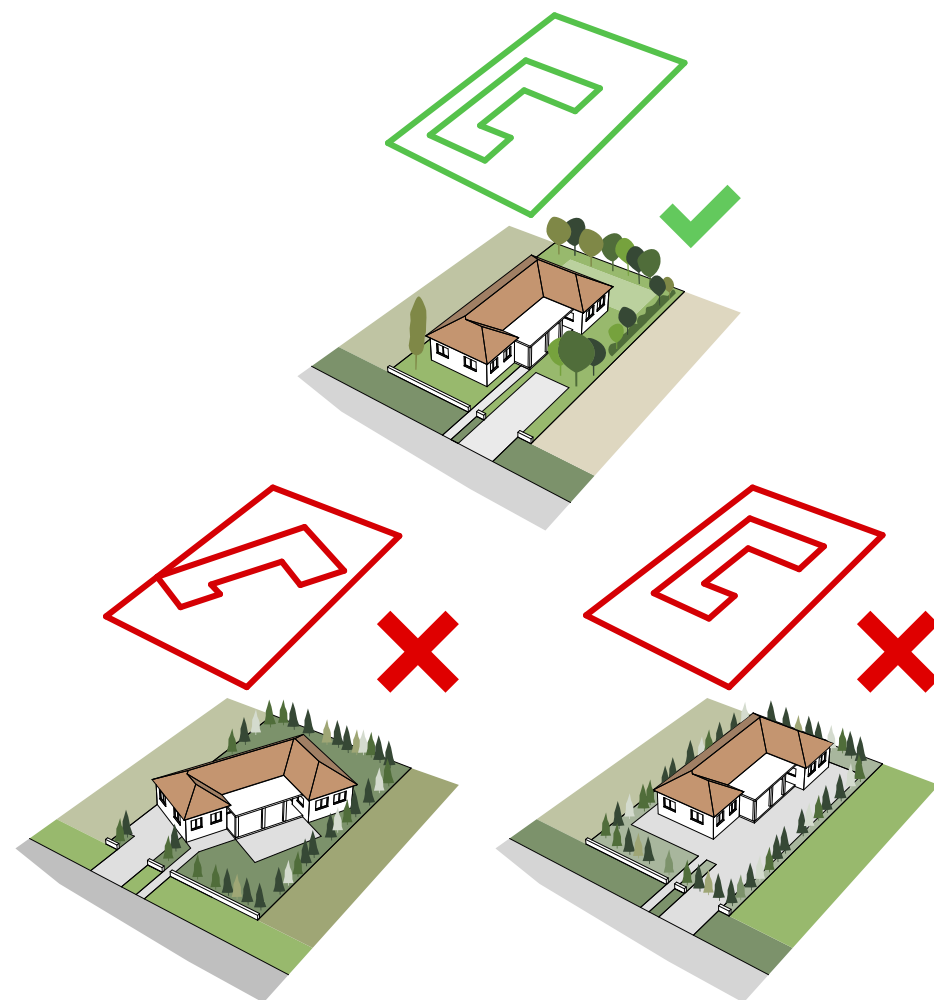
A lakóházakkal folyamatosan beépülő területeken lévő családi házak tetőformája változatos. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével lehet illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül egyszerű tetőformájú épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló egyszerű tetőformájú.

TELEPÍTÉS

Budakalász lakóházakkal folyamatosan beépülő területein a családi házak telepítése szabadonálló, a telken belüli elhelyezkedése, az utcára párhuzamos és merőleges rendszerű.

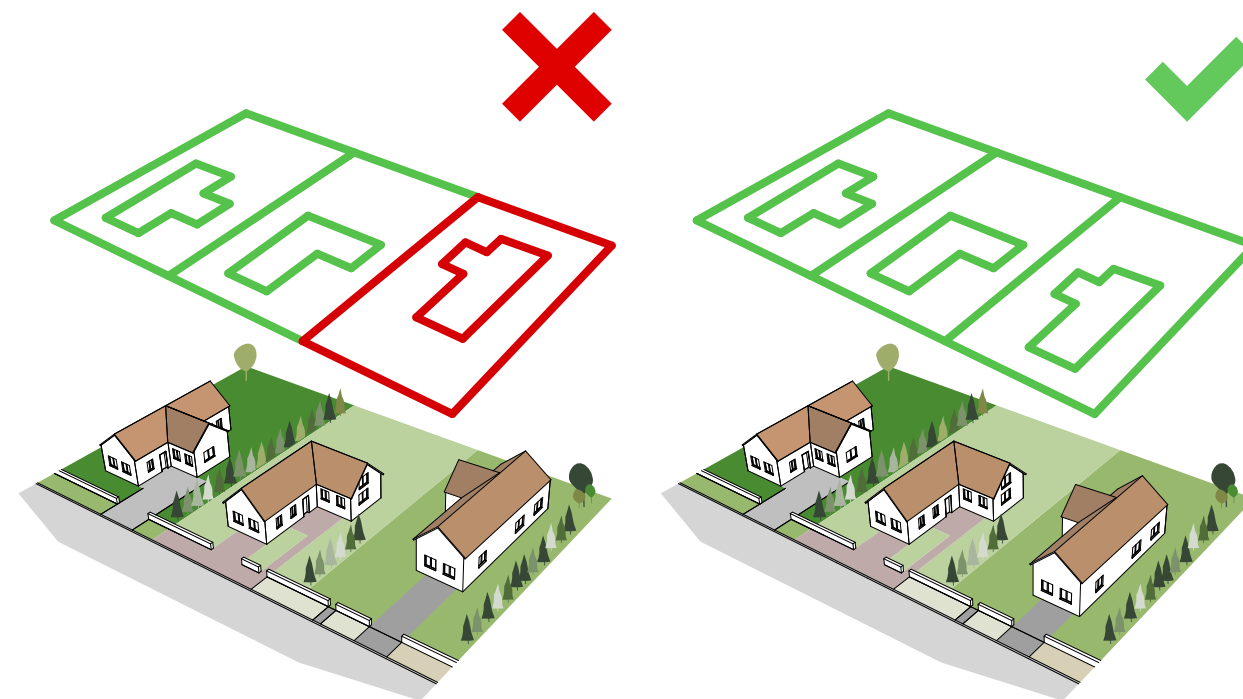
Budakalász lakóházakkal folyamatosan beépülő területein a családi házak telepítése akkor megfelelő ha az utcával, a telek utcafronti részével párhuzamos. Az épület a telek valamely részéhez közelebb épül meg, így marad mögötte hely egy védett kertrész kialakítására.

A lakóházakkal folyamatosan beépülő területeken nem elfogadható, ha egy ház az utca vonalától elforgatott rendszerbe van telepítve.

A telek közepére való telepítés nem ajánlott, így az épület körül csak az telek teljes körbezárásával alakítható ki védett kert, ami nem kívánatos

TELEPÍTÉS

Budakalász lakóházakkal folyamatosan beépülő területein a családi házak az utcafronttól egyenlő távolságban vannak.

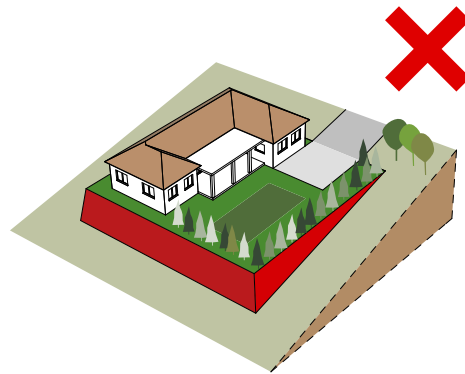
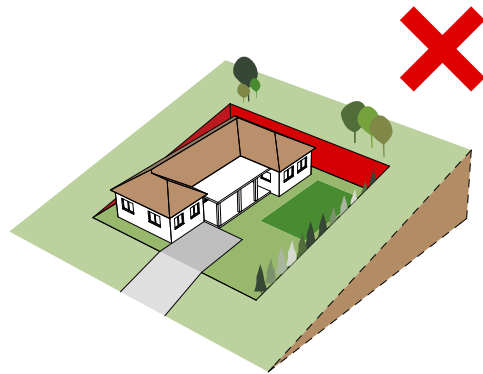
A lakóházakkal folyamatosan beépülő területeken nem elfogadható, ha egy ház az utca vonalától mélyebbre van hátrahúzva mint a szomszédos épületek.

Az újonnan épített családi házakat ugyanannyira kell visszahúzni az utca vonalától mint a szomszédos házakat.

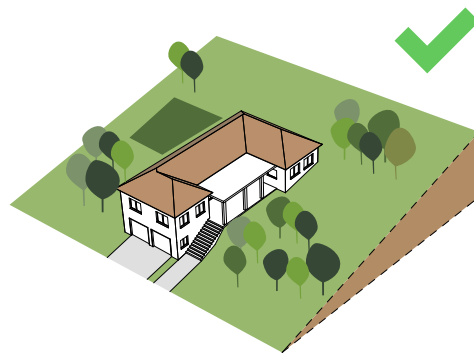
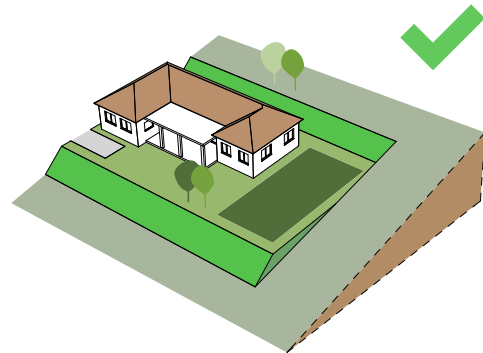
TEREPALAKÍTÁS

Budakalász lakóházakkal folyamatosan beépülő területein egy része dombos, ezért a családi házak építésénél lejtős telekre lehet számítani.

A családi házak a terepre illesztésénél törekedni kell a lehető legkevesebb föld megmozgatására.

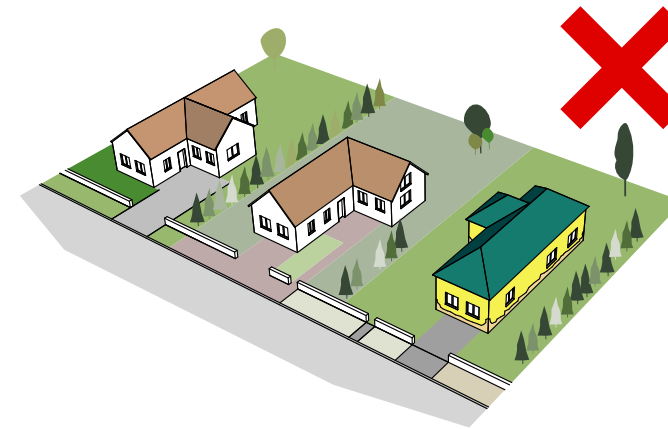
Nem elfogadható az épület földbevéjása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem elfogadható továbbá az épület teljes kiemelése sem, így a ház egy feltűnő platóra kerül, kiemelkedik szomszédai közül.

Jó megoldás a terepalakításnál a családi ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Kiváló megoldás továbbá, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó, a földmunka minimális.

SZÍNEK

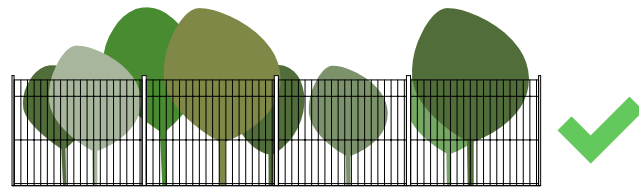
Budakalász lakóházakkal folyamatosan beépülő területein a házak színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag és színhasználat.

Budakalász lakóházakkal folyamatosan beépülő területein a meglévő épületekhez illeszkedő természetes anyagú és színvilágú új épületek építhetők. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések.

KERÍTÉS

Budakalász akóházakkal folyamatosan beépülő területein az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak.

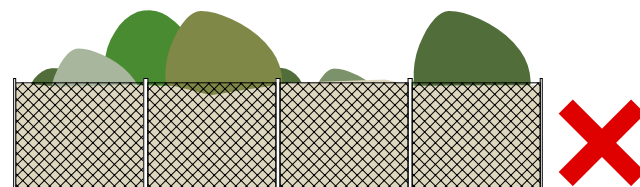
Teljesen áttört, pálcás kerítés

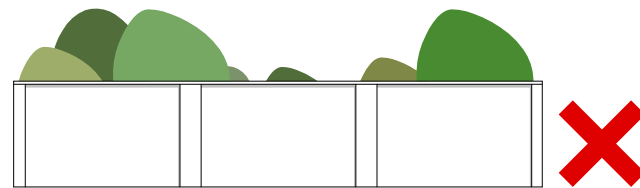
A kerítés elhagyása nem javasolt

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-as áttört résszel

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő

A falszerű áttörés mentes kerítések esetenként elfogadhatóak

KERÍTÉSEK

Kerítések terén is beszélhetünk hagyományosan alkalmazott anyagokról, vagy formákról - Budakalász esetében ez leginkább az Ófalu településrészén látható, amelyek igen szép példái a klasszikusan alkalmazott kalászi kő és a kovácsoltvas kerítésnek.

Az új építésű részeken - például a Szentistvántelegen, vagy Prekoberdő egyes részein - már változatosabb anyaghasználattal találkozunk: a szárazon rakott terméskő tartóoszloptól kezdve a tégláig, a legtöbb esetben fa köztes elemekkel vegyítve. Jó példái annak, hogy a hagyományos mellett megférnek a modern anyagok, kialakítások is.

Ahogy az épületek esetében a természetes anyaghasználat a javasolt és a jellemzővé vált, úgy a kerítések kialakításakor is ezeket az anyagokat érdemes előnyben részesíteni. Ahogy az épületek esetében a természetes anyaghasználat a javasolt és a jellemzővé vált, úgy a kerítések kialakításakor is ezeket az anyagokat érdemes előnyben részesíteni.

Ez a kerítés kialakítás nagyszerű példa a természetes anyaghasználatra. A téglaburkolat narancs árnyalata jól harmonizál a növényzet évszakonként változó színeivel. Emellett bár kiváló takarást biztosít, ezzel a megoldással elkerülhető a fal-szerű megjelenés.

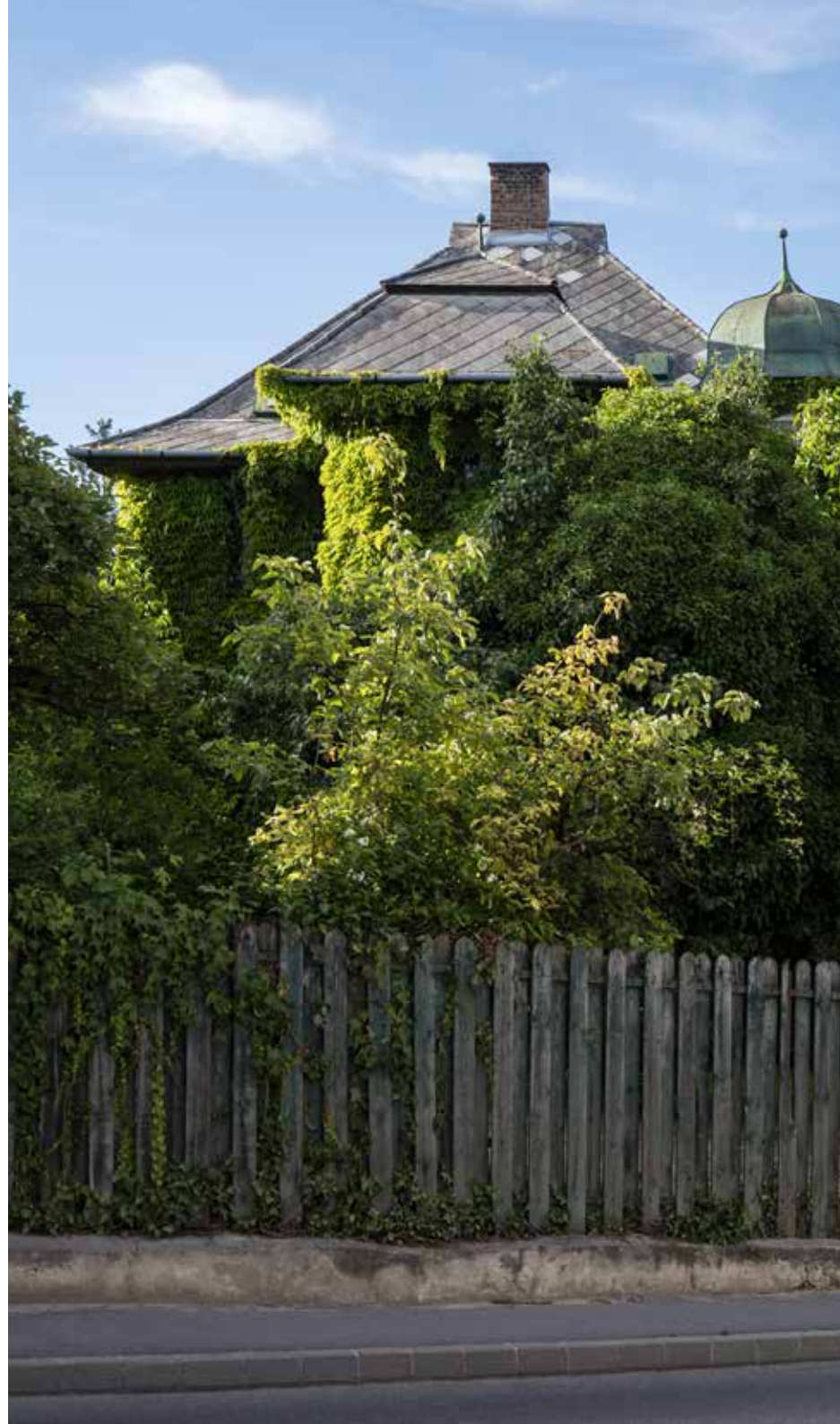
Egy szép példa Prekoberdő területéről, ahol a téglatartóoszlopok anyagai a lakóépület kialakításában is megjelennek, harmóniát teremtve ezzel. A teljesen áttört kovácsoltvas kerítés kialakításában esztétikus és egyszerre bepillantást enged az előkertbe.

A kevésbé tömör fa kerítés jól kombinálható sövényrel, amely az utcaképet is kellemessé teszi, és elégséges takarást biztosít a kert számára. A téglalábazat megfelelő keretet ad az izgalmas megoldásnak.

KERTEK

Kertünk teremti meg a természettel való kapcsolódást; a rekreáció, pihenés színtere, de haszonkertként is funkcionálhat. Az építészetben alkalmazott elvek itt is ugyanúgy megjelennek: arányok, tömegformálás, színek, stílusok formájában. De a kert nem csak alkotás, hanem a kikapcsolódás helyszíne, amelynek szépségét - rendszeres gondozással, megfelelő növényalkalmazással - akár egész évben élvezhetjük. Érdemes időt, fáradságot szánni rá, mert kertünk nem csak szépségével hálálja meg a törődést: a fák nyáron árnyékot biztosítanak, télen pedig beengedik a napfényt otthonunkba. A környezeti adottságoknak megfelelő fajok megválasztásához, kertünk tervezéséhez, fenntartásához is kérhetjük szakember segítségét.

A kert maga az a tér, ami körülveszi az épületet, az a terület a ház és a közterület között, ami bár kültér, mégis csak az ott lakók használják. Az otthonnak az a része, ahol a természettel érintkezhet az ember. Ezért nagyon fontos az épület tervezése, átalakítása során tudatosítani, hogy a kert és a ház együtt létezik, együtt él, és a megfelelő kertkapcsolat kialakítása ugyanolyan súlyú feladat, mint a tervezés többi fázisa.

A kertekben megjelenő dús növényzet a meleg nyarakon árnyékoló funkciója mellett egy olyan természet közeli állapotot teremt, amit végső soron Budakalász egyik vonzerejének is nevezhetünk. Ezért építkezéskor még a tervezés során érdemes végiggondolni, hogy mi az, amit a meglévő növényzetből meg lehet menteni, és ezt szem előtt tartva kell kialakítani a leendő épületet vagy épületrészt. Szabályként alapvetően azt mondhatjuk el, hogy a telek területének minimum 50%-ának zöldfelületnek kell maradnia. Legalább ilyen fontos a ház előtti közterület, amit gondozva, növényzettel, virágokkal díszítve létrejöhethet az a takaros utcakép, ahol jól esik végigsétálni, ahová jó hazaérkezni.

Egy kert fenntartása mindig munkával jár. Csalfa illúzió, hogy az örökzölddel („mert az nem szemetel, mint a lombhullató”) nincs fenntartási gond, a fű meg mindig zöld.

TORNÁCOK, ELŐTETŐK

A népi építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. A tornác kialakítására, elhelyezkedésére is számos, részleteiben eltérő megoldás lehetséges.

index

41.

42.

A tornác az a folyosószerű, fedett, félig nyitott tér, mely átmenetet képez a kert és a ház között. Nyáron kiválóan árnyékol, télen viszont megfelelő tájolás mellett nem állja útját az alacsonyan sütő napsugaraknak. Véd az esőtől, hótól, forróságtól. A régi budakalászi házak favázas vagy oszlopos tornácai szép, követendő példák lehetnek. Megszélesített, vagy terasz fedésként használt átíratként az épület legkellemesebb helyét alkothatják.

A tornác praktikussága és esztétikus megjelenése okán a ma épülő családi házak meghatározható eleme is lehet. A ház homlokzatának anyagai köszönjenek vissza a tornác oszlopainak, szerkezetének anyagában. A könnyedebb megjelenést kölcsönző fa szerkezet nagyszerűen kombinálható a tömörebb téгла vagy kő oszlopokkal, illetve bátran ki lehet használni a fára futtatott növényzet árnyékadó hatását. Az erkélyeket érdemes a kert felé tájolni, utcai homlokzaton viszont különösen javasolt a visszafogott kialakítás. Mindenképpen fontos itt is az épület anyagaival szinkronban lévő anyaghasználat, ami az elsősorban esővédő funkciójú előtetőről is elmondható.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épület tömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy milyen módon tesszük ezt.

A népi építészet házain, régi középületeken fából készült, osztott ablakokat, ajtókat használtak. Leginkább elterjedt a barna, zöld, fekete színek alkalmazása volt. Jellemző az ablakok faragott díszítése a vízszintes osztásban, illetve a módosabb épületek ajtajai fölötti faragott díszítés, és az osztott felülvilágító. A jellegzetes formájú oromzati padlásablak használata a mai épületeknek esztétikus megjelenést biztosít. Jellemzően az épületek ablakai inkább álló arányúak.

Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, vagy fegyverzetű, víztiszta, vagy matt síküvegezésű, osztott ablakok beépítése javasolt. Utcai homlokzaton érdemes spalettát vagy zsalugátert kialakítani, illetve redőnyszekrény csak beépített, rejtett kivitelben létesíthető, a nyílászáróval megegyező színben. A nyílászárók javasolt színe világos és középbarna, olivazöld, vagy ezek szürkével tört árnyalata. Védett épületek esetén ettől el lehet térni.

Az álló formátumú ablak használata arányai miatt előnyösebb, mint a fekvő. Oromzati ablak beépítésekor ajánlott a Budakalászon elterjedt forma használata. Az ajtók az ablakokkal megegyező anyagból, jellemzően világos és középbarna, olivazöld, vagy ezek szürkével tört árnyalata színében készüljenek. Kerülni kell a túlzottan díszített kivitt, ehelyett az egyszerű, hagyományos ajtókra hajazó darabok részesítendőek előnyben. Kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. A garázkapuk elhelyezésekor kerülni kell az utcai homlokzaton való elhelyezést. Amennyiben ez nem lehetséges - de az egyéb esetekben is - , a kapukat fa mintázattal, sötétebb, a homlokzat nyílászáróinak színével, esetleg a homlokzati faburkolattal megegyező színben kell kiválasztani, és mindenképpen a visszafogott megjelenésre kell törekedni.

index
48.
49.
50.
51.
52.

PÉLDÁK HOMLOKZATKÉPZÉSRE

A régiek még tudták, hogy az utcai homlokzat az épület arca, ezért nagyon fontos, hogy mi az az arc, amit megjelenít. Kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. Kerülendő az utca felé a garázskapuval fordulni, javasolt inkább a garázsokba oldalról, a telken belül behajtani. Ha ezt a telek szélessége nem engedi meg, akkor a tömegalakítást érdemes úgy kivitelezni, hogy ne a garázskapu kapja a fő hangsúlyt a homlokzaton, ezen túl természetes, (pl. fa) anyaghasználattal, minimális boltív alkalmazásával enyhíthetünk az erőteljes ipari megjelenésen.

Anyaghasználat szempontjából a természetes anyagok – a kalászi kő, téglá, vakolt felületek, faburkolat – részesítendőek előnyben. A magastető héjalása – beleértve az ereszcscsenedesítőt is – az égetett agyag sötétebb, vagy világosabb árnyalata színében agyagcserép, vagy ahhoz hasonló színű betoncserép lehet. Alacsonyabb hajlásszögű tető tömegét nem fényes – szürke, téglaszínű – bádoglemezzel, vagy passzív zöldtetővel fedetten kell kialakítani úgy, hogy a peremszerkezetek vízszintesek legyenek.

Ez a homlokzati részlet a vakolt falfelület és a faburkolat, illetve a kő lábazat harmonikus megjelenésének jó példája. Az osztott nyílászárók arányai, és egymáshoz való viszonya harmóniát teremtenek a homlokzaton. Jól látszik a tervező szándéka, miszerint a kő lábazat került alulra, mint legnehezebb elem, a faburkolat pedig könnyedebb hatású anyagként a homlokzat felső részében kap szerepet.

A Mályva utcai bölcsőde Turi Attila tervei alapján épült 2014-ben. Az épület a Budakalásza jellemző falusi épületarányokat viszi tovább játékos tömegalakítással. A természetes anyaghasználat, a fa-, téglaburkolatú és vakolt felületek harmóniája barátságos megjelenést kölcsönöz az épületnek. A homlokzat meghatározó részét adják az osztott, kellemes arányú fa nyílászárók, melyek a faburkolattal is összhangban vannak.

RÉSZLETEK

Budakalászon több helyütt fellelhető a népi építészetre jellemző díszített oromzat. A zöld színű fa felületek a visszafogott színű falfestéssel és gipsz díszekkel esztétikus megjelenést kölcsönöznek az épületnek.

A múlt század elejét idéző felújított, gyakran már nem működő kutak megteremtik a városban az időbeni folytonosság érzetét, és gyöngyszemekként díszítik a település utcáit.

Gipszdíszek jellemzően a védett épületeken találhatók, ahol maguk a díszek is eredeti formában megőrzendők, helyreállítandók. A klasszicizáló stílusú gipszdíszek visszaállítása, és visszafogott színek használata az épületeken jelentős esztétikai és értéknövekedést eredményezhet.

A téglabukolat használata nagy felületen a homlokzat megfelelő tagolásával izgalmas megoldás tud lenni.

A téglakerítésnek a felfuttatott zöld növényzet igazán szép megjelenést kölcsönöz.

A Budakalászon jellemző kő falazattal, azt akár homlokzaton, akár kerítésen használva, nagyon szép plasztikájú felületek hozhatók létre. Javasolt a helyi kő, vagy ahhoz hasonló árnyalatú kő használata, hagyományos vagy átírtos formában, de legalább 8-10cm vastagságban, rakott falként. A csempeszerű, 1-2 cm vékony díszletszerű álburkolat kerülendő.

A súlyos, igazán anyagszerű hatást keltő kő burkolatot nagyszerűen ki lehet könnyteni faburkolat együttes használatával. Érdekes plasztikai hatás érhető el a szerkezet síkváltásaival, melyre a fa burkolat alkalmas. Az egyszerű lelambériázott, strukturálatlan felületek ugyanakkor unalmasak, végső esetben silánynak is hathatnak.

Az épület jó példája az egyszerű eszközökkel megoldott ház felújításnak: A zártabb falfelület helyi kő burkolatot kapott, utalva a fal eredeti anyagára, az ablak körül – ahol a kő keretezést drágább faragott vagy vágott kövekkel lehet elkészíteni – erős vakolat keretet alakítottak ki. A téglák kemény erős méreteivel (60/60) a falból nő ki, színe – az anyagváltás ellenére – illeszkedik a falhoz, a fedése mai, modern forma, de egyszerűsége miatt a régi házak praktikus megoldásait juttatja eszünkbe. A tetőkiemelés a régi házak mezőgazdasági nyílásait idézi, melyet erősít a sűrű rácsozat. Jellemző, hogy az ablak – hagyományoktól eltérő színe ellenére arányai, beépítési módja miatt nem rí ki a kompozícióból. A felújítás során a műszakilag megfelelő egyszerű szalag cserép fedés megmaradt, ezzel is belesimulva a természetbe és az épített környezetbe.

MAI PÉLDÁK

Új ház építéskor, átalakításkor az épület tömegalakítása településképi szempontból is kiemelkedő szereppel bír. A túldimenzionált házak építése mindenképp kerülendő. A tömeg alakítása egyrészt függ a környező épületek tömegétől, méreteitől. A túl nagy tömegű, terjengős épület elnyomja a környező, kisebb épületeket, jelentősen rontva az utcakép összhatását. Javasolt a nem túl széles épületek kialakítása, a nagy tömeg hagyományos arányúvá alakítása, vagy legalább az utcai homlokzat tömegének szűkebbre szabása. Az egyszerű, kisvárosias környezetbe illeszkedő tömegformálás nemcsak városképi szempontból előnyös, hanem épületenergetikailag is, illetve a kertkapcsolat megteremtése, a ház és a kert együttélése is könnyen megteremthető. Anyaghasználat szempontjából mindenképpen a természetes anyagok – kő-, faburkolat, vakolt falfelületek –, és visszafogott színezés részesítendők előnyben.

Az épület jó példája a hagyományos és mai formálás egységének. A ház felső része megtartja a hagyományos oromzatos, szimmetrikus archetipus formát, míg alja kontrasztként egy irányba szerkesztett. Az összhanghoz hozzá tartozik a bal oldali fa lombkoronája is.

Ezen az épületen az arányos homlokzatszerkesztés, és a természetes anyaghasználat a kiemelendő. A téglalburkolat és a vakolt falfelületek egymást váltva izgalmas homlokzati felületeket hoznak létre. A ház téglalburkolata a kerítés anyagában is visszaköszön.

A súlyosabb hatású téglalburkolat alul, és a vakolt falfelület felül nagyon szépen egészül ki a faburkolattal. Az előreugró, előtetővel fedett karakteres nyílászárók kiemelt szerepet töltenek be a homlokzaton.

Szép példa az erkély visszafogott, homlokzatjhoz igazán illeszkedő kialakítására. A tetszetős kőburkolat szépen osztja meg a tömeget, esztétikusan egészül ki a fa váthidalókkal. A természetes, világos színvilág igazán kellemes hatást biztosít.

Kiváló példa arra, hogy a zömében vakolt felület hogyan válik izgalmassá, és kellemesen tagolttá a földszinten megjelenő téglaburkolattal. A vízszintesen végigfutó oromdeszka és a hármas oszlopok járákosságot visznek az utcai homlokzat megjelenésébe.

A homlokzat egészét uraló téglaburkolatot súlyosságát lazítja fel a fa burkolat. A két anyag egymáshoz viszonyított arányaiban is visszaköszön a kerítésen.

Szép példa a homlokzat és a nyílászárók megfelelő arányaira. A kerítés és az épület egyszerű anyaghasználata és színei esztétikus megjelenést biztosítanak.

Az egyszerű tömeg vakolt felületét bontja meg a sarkon felfutó kőburkolat. A nyílászárók beés kiugratása mozgalmassá teszi a homlokzatot. A természetes anyaghasználat és az egymással harmonizáló, visszafogott színek a kerítésen is visszaköszönnek. Az épület jó példája azoknak az építészeti eszközöknek, melyekkel a homlokzat arányai, a tömeg nagyság befolyásolható.

UTCÁK, TEREK

A kialakult helyzethez – például járdazöldsáv- árók-úttest arányaihoz – való alkalmazkodással egységes látványt teremthetünk. De mit tehetünk mi magunk a szép utcaképert? Mit vegyünk figyelembe, amikor lakóépületet tervezünk? Környezetünkhöz alkalmazkodni nem csak épületeinkkel tudunk, hanem az utcakertjeinkben, utak mentén alkalmazott fajokkal is. Egy-egy díszesebb utcakert, egy nyírott sövény vagy a felsővezeték el nem érő fák – például csörgőfa, gömb juhar, vérszilva – kellemes, rendezett látványt nyújtanak. A portánk előtti terület ápolásával, dísznövények vagy jellemző gyümölcsfák telepítésével, díszes kiültetésekkel harmonikus utcaképet teremthetünk.

index

76.
77.
78.

A kettős természetű kép egyszerre példa és intés. Példa abban az értelemben, hogy az illeszkedés, az arányok megtartása, a helyes „viselkedés” harmonikus környezetet eredményez a formai, szín, beépítési vonalak különbözősége ellenére is. Sőt, az eltérő, de jellemzően oromzatos tetőformák, a ki-be ugráló de utca vonalra épülő oromzatosk, a változatos, de a föld színeire vakolt házak, a kő és téglalábazatok, az egységes cserép fedés változatos, festői kompozíciót eredményez. Nem példa értékű a közterületen kialakított betonoszlopok, a légvezetékek pókhálója. Budakalász Önkormányzata erőfeszítéseket tesz az Ófalúban ezek kiváltására, az új területeken pedig kötelező a földkábeles bekötések kiépítése.

A később kialakult településrészekben a természeti adottságokat követve alakultak ki az utcák, melyek együttes jellemzője leginkább a zöldfelületek nagy aránya.

index

79.

80.

Az egyszerű tömeg vakolt felületét bontja meg a sarkon felfutó kőburkolat. A nyílászárók beés kiugratása mozgalmassá teszi a homlokzatot. A természetes anyaghasználat és az egymással harmonizáló, visszafogott színek a kerítésen is visszaköszönnek. Az épület jó példája azoknak az építészeti eszközöknek, melyekkel a homlokzat arányai, a tömeg nagyság befolyásolható.

A virágos, zöld utcák, gondozott terek nagyon fontos hozzátartozói az élhető településnek, és a barátságos, szerethető, esztétikus településképeknek.

A szentistvántelepiek régi ismerősként köszöntik a régi cseresznyefa sort, a Luppaszigeti platánfa sor is legalább ilyen „legendás” tartozéka a településrésznek. Ez is mutatja, hogy a közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet milyen fontos szerepet tölt be a város lakóinak életében. A cél egyértelműen ezek megőrzése, fenntartása, és újabbak létesítése.

index

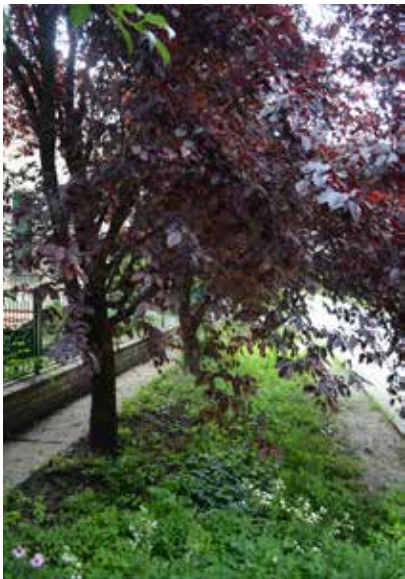
81.

82.

83.

84.

85.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élnénk a lehetőséggel?

Budakalászon az Ófalu területén reklámhordozó nem helyezhető el. Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához. A város egyéb területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat.

IMPRESSZUM

KONCEPCIÓ:

Riedel Miklós Márton
Fülek Zsolt
Kolossa József DLA
Kara László

LECHNER TUDÁSKÖZPONT TERÜLETI, ÉPÍTÉSZETI ÉS INFORMATIKAI NONPROFIT KFT.

Vezérigazgató: Riedel Miklós Márton
Projektigazgató: Farkas Tamás
Projektvezető: Juhász Géza Péter
Alprojekvezető: Kara László

MINISZTERELNÖKSÉG ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSÜGYI HELYETTES ÁLLAMTITKÁRSÁGA

Fülek Zsolt helyettes államtitkár
Kolossa József DLA főosztályvezető

BUDAKALÁSZ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

www.budakalasz.hu
info@budakalasz.hu
2011 Budakalász, Petőfi tér 1.
Telefon: +36 26 340 266
Polgármester: Rogán László
polgarmester@budakalasz.hu
Főépítész: Turi Attila
turi.attila@triskell.hu
Főépítész referensek: Kassai-Szóo Dominika, Varga Rita

KÉSZÍTETTE: Lechner Tudásközpont és a Miniszterelnökség Építészeti és Építésügyi

Helyettes Államtitkársága

SZÖVEG: Turi Attila, Kassai-Szóo Dominika, Varga Rita, Babos Annamária, Horogh Petra

FOTÓ: Bujnovszky Tamás, Babos Annamária, Sóti Bernadett Henrietta

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÁBRÁI: Weiskopf András, Novák Sándor

VÁROSTÉRKÉP GRAFIKA: Babos Annamária

GRAFIKAI TERVEZÉS: Szántó Erika, Csont Szabolcs, Weiskopf András

BETŰTÍPUS: Titillium

KÉSZÜLT: Magyarország kormánya megbízásából, a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan, a KÖFOP-1.0.0-VEKOP-15-2016-00018 projekt keretében.

MINDEN JOG FENNTARTVA: Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.

SZERZŐK: Riedel Miklós Márton, Fülek Zsolt, Kolossa József DLA, Kara László, Turi Attila, Kassai-Szóo Dominika, Varga Rita, Bujnovszky Tamás, Weiskopf András, Novák Sándor, Babos Annamária
MEGVALÓSÍTÁSBAN KÖZREMŰKÖDÖTT: Weiskopf András, Novák Sándor, Sóti Bernadett Henrietta, Horogh Petra, Babos Annamária és Kállai Kata.

FELELŐS KIADÓ: Riedel Miklós Márton vezérigazgató, Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.

Budapest, 2016.

ISBN: 987-654-32-1234-5

